

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan lakivaliokunta

Lausunto
27.2.2020

VN/2983/2020

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeusministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta, HE 2/2020 vp

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto

Oikeusministeriö on valmistellut hallituksen esityksen, jossa ehdotetaan tehtäväksi Euroopan unionin tietosuojalainsäädännöstä johtuvat välttämättömät muutokset oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Esityksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa henkilötietojen käsittelyyn liittyviä erityissäännöksiä sekä selkiyttää niiden suhdetta sovellettaviin yleissäädöksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa esitystä henkilötietojen käsittelyä ja rekisterinpitäjiä koskevien säännösten täsmentämisestä ja selkeyttämisestä. Muutokset ovat tarpeen, jos säännökset eivät ole nykyisellään yhteensopivia Euroopan unionin yleisen tietosuojasetuksen ja tietosuojalain (1050/2018) kanssa tai jos säännökset ovat joiltakin osin puutteellisia. Erityisesti yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettujen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen osalta on tärkeää varmistaa, että henkilötietojen käsittelystä säädetään laissa kansallisen liikkumavaran puitteissa ja tietosuojasetuksen edellyttämällä tavalla.

Työ- ja elinkeinoministeriö haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota valmiuslain (1552/2011) 103 §:n muuttamista koskevaan lakiehdotukseen, jossa esitettyjä muutoksia ministeriö ei pidä kaikilta osin perusteltuina. Valmiuslain 103 §:ssä säädetään työvelvollisuusrekisteristä, jonka rekisterinpitäjä on työ- ja elinkeinoministeriö.

Yhtenä työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevana Yhteiskunnan turvallisuusstrategian strategisena tehtävänä on työvoiman saannin turvaaminen. Työ- ja elinkeinohallinnon tehtävänä on varmistaa työvoiman saatavuus myös poikkeusoloissa kriittisille toimialoille, huoltovarmuuskriittisille yrityksille sekä erityistä asiantuntijaosaamista vaativiin tehtäviin. Työvoimaa on kyettävä ohjaamaan tarpeen mukaan kaikissa oloissa. Pyrkimyksenä on työvoiman käytön säänteleväminen ensin normaalein työväilytyksen keinoin, poikkeusoloissakin. Työvoiman saannin turvaaminen tukee huoltovarmuutta.

Valmiuslain poikkeusolojen lisätoimivaltuudet mahdollistavat työ- ja elinkeinohallinnolle erityisen tietojärjestelmän, työvelvollisuusrekisterin, perustamisen työvelvollisuuden toimeenpanon avuksi vakavimmissa poikkeusoloissa. Rekisteri on tarkoitettu työvelvollisuuden toimeenpanoa ja

työvoiman ohjausta varten ELY-keskusten ja TE-toimistojen käyttöön. Toimeenpanon johto- ja vastuutaho on työ- ja elinkeinoministeriö. Ministeriö vastaa rekisterin käyttöönotosta, toiminnasta ja ylläpidosta. Työvelvollisuusrekisteri pitäisi sisältää työvelvollisia ja yrityksiä (työnantajia) koskevia henkilö- ja perustietoja.

Valmiuslain 103 §:n 1 momentti

Voimassa olevan valmiuslain 103 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaan "rekisterin tietoja käyttävät ja tietoja rekisteriin tallentavat *myös* elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot". Voimassa olevassa momentissa tarkoitetaan, että rekisterinpitäjänä työ- ja elinkeinoministeriö käyttää rekisteriä ja tallentaa tietoja rekisteriin, ja että ELY-keskukset ja TE-toimistot työ- ja elinkeinoministeriön *lisäksi* käyttävät rekisterin tietoja ja tallentavat tietoja rekisteriin.

Esityksessä ehdotetaan toinen virke kuuluvaksi "rekisterin tietoja käyttävät ja tietoja rekisteriin tallentavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot". Ehdotuksesta on jätetty sana "myös" pois, mikä muuttaa momentin sisältöä: ehdotuksen mukaan rekisterin tietoja käyttäisivät ja tietoja rekisteriin tallentaisivat ainoastaan ELY-keskukset ja TE-toimistot.

Ehdotettua muutosta ei ole perusteltu yksityiskohtaisissa perusteluissa. Esityksen kohdassa 3, Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset, sivulla 13 todetaan, että "valmiuslakia... ehdotetaan eräiltä osin tarkennettavaksi rekisterinpidon ja tietojen tallentamisen tai luovuttamisen välisen eron selventämiseksi". Tämä "rekisterinpidon ja tietojen tallentamisen välisen eron selventäminen" lienee ymmärrettävä niin, että esityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö perustaisi työvelvollisuusrekisterin, mutta rekisterinpitäjänä ei voisi jatkossa enää käyttää rekisterin tietoja eikä tallentaa tietoja rekisteriin. Työ- ja elinkeinoministeriön on luonnollisesti voitava käyttää työvelvollisuusrekisterin tietoja ja tallentaa rekisteriin tietoja, jos rekisteri poikkeusoloissa perustettaisiin. Tästä syystä ministeriö ei pidä ehdotetun 1 momentin toisen virkkeen sanamuotoa onnistuneena.

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että 1 momentin toinen virke säilytetään nykyisessä muodossaan tai kyseistä lainkohtaa muutetaan siten, että säännöksestä käy selvästi ilmi kaikkien osapuolten – työ- ja elinkeinoministeriö, ELY-keskukset ja TE-toimistot – oikeus käyttää rekisterin tietoja ja tallentaa tietoja rekisteriin. Momentin kolmatta virkettä tulisi myös täsmentää siten, että ELY-keskusten ja TE-toimistojen olisi varmistettava tietojen virheettömyys ennen niiden tallentamista työ- ja elinkeinoministeriön rekisteriin.

Valmiuslain 103 §:n 2 momentti

Voimassa olevan valmiuslain 103 §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaan "rekisteriin tallennetaan työvelvollisen *tunnistetietoina hänen nimensä, syntymäaikansa ja henkilötunnuksensa sekä osoitteensa ja muut yhteystietonsa*". Hallituksen esityksessä eduskunnalle valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 3/2008 vp) sivulla 83, yksityiskohtaisissa perusteluissa todettiin näin: "Työvelvollisuusrekisteri olisi poikkeusoloissa perustettava henkilörekisteri. Perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan käytännön mukaan laintasoista sääntelyä edellyttävät ainakin seuraavat asiat: henkilötietojen rekisteröimisen tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö vähintään tietotyypeittäin ja tietojen

sallitut käyttötarkoitukset, tietojen luovutettavuus ja mahdollinen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla, tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva.”

Lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä (HE 2/2020 vp) ehdotetaan 2 momentin toista virkettä muutettavaksi kuulumaan ”rekisteriin tallennetaan työvelvollisen *tunnistetiedot*”. Lainkohdasta ehdotetaan poistettavaksi nykyisessä säännöksessä olevat yksilöidyt tiedot siitä, mitä tunnistetiedoilla tarkoitetaan. Ehdotettua muutosta ei ole perusteltu yksityiskohtaisissa perusteluissa millään tavalla. Ehdotus ei työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan täytä vaatimusta henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten täsmentämisestä tai tarkentamisesta, mitä muun muassa tällä hallituksen esityksellä tavoitellaan. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että rekisteröidyn oikeussuojan vuoksi säännöksestä tulisi käydä selkeästi ja yksilöidysti ilmi, mitä tietoja työvelvollisesta voitaisiin rekisteriin tunnistetietoina tallentaa.

Laati:

Kirsti Haapa-aho
hallitussihteeri